

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Наровлянська Марина, керівник гуртків Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства та туризму учнівської молоді.

ORCID: 0000-0001-8693-3714

E-mail: marinanarov@gmail.com

Статтю присвячено проблемі формування готовності педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у професійній діяльності. Представлено структуру готовності та обґрунтовано її компоненти, визначено критерії й показники сформованості, охарактеризовано етапи становлення в контексті безперервного професійного розвитку. Застосовано методи аналізу, узагальнення, моделювання. Визначено три компоненти готовності (психологічна та методична готовність й інформаційна компетентність), які мають стати основою для створення цілісної моделі.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, ІКТ в освіті, готовність педагогів до використання ІКТ, цифрова грамотність, підвищення кваліфікації

THEORETICAL BASES FOR DEVELOPING EDUCATORS' READINESS TO USE INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL ACTIVITIES

Narovlianska Maryna, Ukrainian State Center for National-Patriotic Education, Local Studies and Tourism of Students.

ORCID: 0000-0001-8693-3714

E-mail: marinanarov@gmail.com

The article is devoted to the issue of developing educators' readiness to use information and communication technologies (ICT) in their professional activities. It is established that the theoretical aspects of educators' ICT readiness are insufficiently addressed in pedagogical literature. International frameworks of digital competence are analyzed. The structure of readiness is presented as a multi-component system; its components are substantiated, and the criteria and indicators of its formation are defined. The stages of readiness development are considered within the context of continuous professional development. Methods used include analysis, generalization, and modeling.

Three main components of readiness are identified: psychological (including motivational, self-assessment, and reflective elements), methodological readiness, and informational competence. Readiness to use ICT is presented as a specific case of readiness for innovative pedagogical activity. Four criteria for assessing ICT readiness are formulated: motivational – reflecting internal incentives for using ICT; cognitive-operational – covering the knowledge and skills required for effective ICT integration into the educational process; creative – highlighting the ability to use ICT in innovative and non-standard ways; and reflective – involving the ability to analyze one's own activity and evaluate the effectiveness of ICT application. Corresponding indicators for each criterion are proposed.

It is emphasized that the process of developing educators' ICT readiness is long-term and occurs within the framework of the lifelong learning concept. Four stages of ICT readiness formation are identified: propaedeutic, basic, professional formation, and professional self-improvement. Each

stage has its own tasks, content characteristics, and pedagogical significance in the overall process of developing an educator's digital competence. The presented components are proposed as the basis for creating a holistic model of forming educators' readiness to use ICT.

Keywords: *Information and Communication Technologies (ICT), ICT in education, educators' ICT readiness, digital literacy, professional development.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасному світі інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стають невід'ємною складовою всіх сфер суспільного життя, зокрема й освіти. Використання ІКТ відкриває нові можливості для модернізації освітнього процесу, індивідуалізації навчання, підвищення його ефективності, забезпечення доступу до якісних навчальних ресурсів та безперервності освітнього процесу, зокрема в особливі періоди, розширення комунікаційних можливостей учасників освітнього процесу тощо. Але ефективне застосування ІКТ в освітньому процесі можливе лише за умови готовності всіх учасників освітнього процесу до цифрової трансформації освіти.

Однією з необхідних умов ефективного використання ІКТ в освітньому процесі є готовність педагогів до їхнього застосування. Ця готовність виступає як інтегративна характеристика, що поєднує мотиваційно-ціннісні орієнтації, знання, практичні навички та ставлення до цифрових технологій. Вона формується упродовж усього періоду професійної діяльності та є динамічною структурою, що потребує постійного розвитку.

У науковій літературі сформовано загальні підходи до розуміння цифрової компетентності педагогів (DigCompEdu, UNESCO ICT-CFT, ISTE Standards for Educators), а також описано окремі компоненти цієї готовності. Водночас, на рівні українських досліджень досі бракує системної моделі, яка б інтегрувала психологічні, методичні та інформаційно-технологічні аспекти готовності педагогів до використання ІКТ, у тісному зв'язку з етапами професійного розвитку. Це ускладнює як діагностику сформованості відповідної готовності, так і розроблення ефективних програм підвищення кваліфікації.

Таким чином, актуальною є потреба у теоретичному обґрунтуванні ключових компонентів моделі готовності педагогів до використання ІКТ – її структури, критеріїв, показників та етапів формування. Саме ці компоненти стануть основою для подальшої розробки цілісної моделі, яка забезпечить ефективну методичну підтримку цифрової трансформації освіти.

Проблема формування готовності педагогів до використання ІКТ розглядається як складова загального напрямку цифрової трансформації освіти, що представлена у низці міжнародних рамок, зокрема DigCompEdu (EU Science Hub) [1], UNESCO ICT-CFT (UNESCO ICT Competency Framework for Teachers) [2] та ISTE Standards for Educators (International Society for Technology in Education) [3]. У межах цих документів визначено ключові компетентності, якими має володіти педагог для ефективної цифрової діяльності: технічна обізнаність, педагогічна адаптація ІКТ, етика використання технологій, розвиток учнівських цифрових навичок тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У вітчизняних дослідженнях готовність педагогів до використання ІКТ розглядається переважно в контексті формування цифрової компетентності. Зокрема, сучасні підходи до структури цифрової компетентності педагогічних працівників узагальнено в Національній рамці цифрової компетентності [4]. Значну увагу складникам цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників приділяють О. М. Спірін, С. М. Іванова, Н. П. Франчук, А. В. Кільченко, [5], а вимоги до рівня інформаційно-комунікаційної компетентності як ключової умови якості освітнього процесу обґрунтовано у роботі Н. В. Морзе та О. П. Буйницької [6].

Значний теоретичний внесок у вивчення проблеми готовності до інноваційної діяльності зробила І. М. Дичківська, яка запропонувала відповідну структуру, а також окреслила принципи її формування. Н. П. Плахотник, спираючись на ці підходи, розробила систему критеріїв і показників готовності до впровадження педагогічних інновацій. Попри те, що ці дослідження не були безпосередньо присвячені ІКТ, їх концептуальні положення є важливим теоретичним підґрунтям для аналізу проблеми готовності до використання цифрових технологій в освітньому процесі.

Таким чином, аналіз наукових джерел показує, що питання готовності педагогів до використання ІКТ ще потребує глибшого вивчення. Насамперед це стосується уточнення її структури, визначення критеріїв і показників, а також послідовності формування. Систематизація цих елементів у майбутньому дасть змогу створити цілісну модель, яка сприятиме ефективній підтримці цифрової трансформації освіти.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування структури готовності педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій, визначення відповідних критеріїв та показників її сформованості, а також характеристика етапів її становлення в контексті безперервного професійного розвитку педагогічних працівників на засадах концепції «освіта протягом життя».

Виклад основного матеріалу дослідження. Готовність педагогів до використання ІКТ є інтегративною характеристикою, що поєднує мотиваційно-ціннісні орієнтації, знання, практичні навички та ставлення до цифрових технологій. Вона формується поступово й оновлюється відповідно до викликів професійної діяльності та розвитку цифрового середовища.

Інформаційно-комунікаційні освітні технології ми розглядаємо як різновид педагогічних інновацій. Поняття «готовність до інноваційної педагогічної діяльності» та «готовність до використання ІКТ» відносяться один до одного як спільне й частка (див. рис. 1), а отже поняття «готовність до використання ІКТ» має відповідати основним параметрам «готовності до інноваційної педагогічної діяльності», але має при цьому і свої особливості, притаманні саме йому.

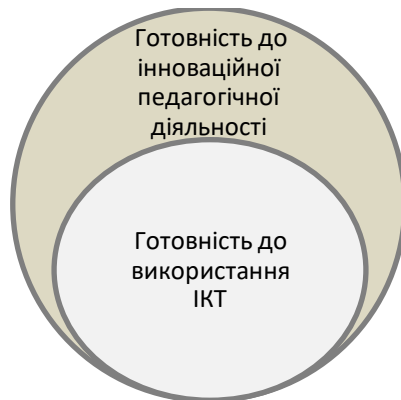

Рис. 1. Схема співвідношення понять «Готовність до використання ІКТ» та «Готовність до інноваційної діяльності»

На основі аналізу наукових джерел, міжнародних рамок цифрових компетентностей (зокрема DigCompEdu, UNESCO ICT-CFT, ISTE Standards for Educators) та специфіки позашкільної освіти, спираючись на структуру готовності до педагогічних інновацій Дичківської І. М. [7], нами було визначено, що структура готовності педагогів до використання ІКТ складається з трьох взаємопов'язаних компонентів: психологічної готовності, інформаційної компетентності та методичної готовності (див. рис. 2).

Рис. 2. Структура готовності педагогів до використання ІКТ

Психологічна готовність є ключовим компонентом готовності до використання ІКТ і включає три складові: мотиваційну, самооціночну та рефлексивну. Мотиваційна складова – мотивація до застосування нових форм та методів роботи, бажання педагогів використовувати технічні засоби та ІКТ в своїй професійній діяльності та розуміння можливостей підвищення ефективності освітнього процесу через застосування ІКТ. Самооціночна складова – адекватна професійна та особистісна самооцінка педагога та впевненість у власних можливостях. Низька самооцінка та невпевненість у собі часто стають причиною підвищеної тривожності, побоювання зробити помилку та отримати негативну оцінку професійної діяльності, що, у свою чергу, призводить до відмови від нових для даного педагога видів і форм діяльності, методик і технологій, зокрема й від використання ІКТ. У той же час, завищена самооцінка може стати причиною неправильної оцінки власних можливостей й призводити до нераціонального й неефективного використання педагогічних інновацій (зокрема ІКТ), або ж навпаки до повної відмови від них. Рефлексивна складова – готовність до професійного самоаналізу (рефлексії) та саморозвитку, зокрема до оволодіння новими знаннями, навичками й компетенціями, є ще одним важливим підкомпонентом психологічної готовності до використання ІКТ.

Засади психологічної готовності мають закладатися ще під час базової підготовки майбутніх педагогів. У подальшому протягом усієї діяльності педагога психологічна готовність має розвиватися та підтримуватися у рамках методичного та психологічного супроводу. Психологічна готовність є основою суб'єктної позиції педагога щодо використання цифрових технологій. Рівень сформованості цього компоненту значною мірою визначає інтенсивність, сталість і ефективність інтеграції ІКТ у педагогічну практику. Ключову роль у підтримці цього компоненту відіграють психологічна служба закладу, управлінська культура та середовище професійної взаємодії. У випадку недостатнього рівня психологічної готовності педагог може відчувати цифрову тривожність, уникати впровадження технологій або обмежуватись їх формальним використанням.

Інформаційна компетентність педагогів – другий необхідний компонент у структурі готовності педагогів до використання ІКТ, який відображає когнітивну та частково діяльнісну складову. Основою інформаційної компетентності педагогів є загальні інформаційно-комунікаційні компетентності, які передбачають «впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби» [8]. Ці компетентності формуються протягом життя, починаючи з дошкільного віку, і забезпечують людині адаптацію до сучасних вимог інформаційного суспільства. Застосування ІКТ в освітній діяльності неможливе без формування інформаційної компетентності педагога, а формування інформаційної компетентності педагога неможливе без попереднього формування загальних інформаційно-комунікаційних компетенцій.

Цей компонент можна також розглядати як сукупність знань, навичок і вмінь працювати з ІКТ, а також здатність до самостійного пошуку та застосування нових цифрових інструментів. Він охоплює:

- володіння основними офісними та спеціалізованими освітніми програмами;
- уміння працювати з електронними освітніми ресурсами;
- навички безпечної роботи в цифровому середовищі;
- здатність до адаптації у нових цифрових умовах.

Варто зазначити, що цей компонент набуває специфічного характеру в умовах, коли педагоги працюють із нестандартними програмами, зокрема у позашкільній освіті.

Заключний компонент готовності педагогів до використання ІКТ – методична готовність. Для ефективного застосування ІКТ в освіті педагог має володіти методиками застосування ІКТ, а також вміти модифікувати та адаптовувати методики та навчальні матеріали для їх використання у нових умовах (з використанням ІКТ). Вміння інтегрувати ІКТ у дидактичну систему та розробляти інноваційні освітні рішення із використанням ІКТ також є складовими цього компоненту.

Методична готовність має високий рівень варіативності й залежить від індивідуального стилю викладання, творчого потенціалу педагога, а також його досвіду. Особливої актуальності вона набуває, коли важливо поєднувати польову, дослідницьку та аналітичну діяльність з різними цифровими та мультимедійними інструментами, наприклад роботи закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку.

Треба відзначити, що для формування методичної готовності до використання ІКТ необхідна, у першу чергу, базова методична підготовка педагога (теоретичні знання та практичні навички із загальної педагогіки, дидактики, теорії виховання тощо, зокрема обізнаність із основними теоріями, концепціями, класичними та інноваційними методиками навчання та виховання). Саме на базі такої загальної методичної підготовки формується методична готовність до використання ІКТ. Намагання навчити методики використання ІКТ в освіті фахівців, які не мають базової методичної підготовки (формальної або неформальної), не буде ефективним й може призводити до негативних наслідків. Робота з формування методичної готовності педагога до використання ІКТ має відбуватися починаючи з етапу базової підготовки педагогів із оволодіння основними методиками застосування ІКТ в освітньому процесі. У той же час, для педагогів, які не мають базової педагогічної освіти, а також педагогів, які отримували базову педагогічну освіту досить давно, коли ІКТ в освіті ще не набули розвитку, необхідним є організація роботи по оволодінню базовими методиками застосування ІКТ.

Водночас, зважаючи на постійний активний розвиток інформаційних технологій, методичний супровід педагогів має бути організовано на постійній основі. Для цього

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

можуть застосовуватися такі форми роботи, як семінари, методичні наради, тренінги, обмін досвідом, створення банків цифрових методичних рішень тощо.

Таким чином, готовність педагогів до використання ІКТ – це багатокomпонентна система, у якій психологічна налаштованість, володіння цифровими інструментами та здатність їх інтегрувати у навчальний процес тісно взаємопов'язані. Для досягнення ефективної цифрової трансформації позашкільної освіти критично важливим є розвиток усіх трьох компонентів у єдності, з урахуванням контексту професійної освітньої діяльності та особистісних характеристик педагогів.

Спираючись на структуру готовності педагогів до використання ІКТ та на наявні дослідження феномену готовності до педагогічних інновацій, який, як вже було сказано, ми розглядаємо як батьківську категорії відносно поняття «готовність до використання ІКТ», необхідно визначити критерії готовності педагогів до використання ІКТ.

Плахотник Н. П., розвиваючи ідеї Дичківської І. М., сформулювала чотири критерії готовності до застосування педагогічних інновацій: мотиваційний, когнітивно-операційний, креативний та рефлексивний та запропонувала за кожним критерієм показники для визначення готовності педагогів до інноваційної діяльності [9]. Розглядаючи ці критерії відносно сформульованої нами структури готовності педагогів до використання ІКТ в освітній діяльності, мотиваційний та рефлексивний критерії стосуються психологічної готовності, когнітивно-операційний критерій – інформаційної компетентності та частково – методичної готовності, а творчий – методичної готовності, й частково до інформаційної компетентності.

На основі критеріїв та показників готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності, які були запропоновані Плахотник Н. П., нами було розроблено критерії та показники готовності педагогів до використання ІКТ в освітній діяльності (див. таб. 1).

Таблиця 1.

**Критерії та показники готовності педагогів до використання ІКТ
в освітній діяльності**

Критерії	Показники
Мотиваційний	– пізнавальний інтерес використання ІКТ у професійній педагогічній діяльності; – потреба в застосуванні ІКТ у педагогічній діяльності; – сформованість цілей власної інноваційної діяльності з використання ІКТ; – сприйнятливність до нововведень, зокрема у сфері використання ІКТ; – прагнення до активної участі у створенні та поширенні форм, методів та методик застосування ІКТ в професійній діяльності
Когнітивно-операційний	– знання про суть та специфіку ІКТ та їх види; – знання про особливості застосування ІКТ в освітній діяльності; – уміння визначати педагогічну проблему та планувати шляхи її вирішення із застосуванням ІКТ – інтеграція та трансформація власного та чужого педагогічного досвіду, зокрема з використання ІКТ; – прогнозування результатів застосування ІКТ, їх позитивних та можливих негативних наслідків
Креативний	– уміння знаходити ефективні рішення педагогічних задач із

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

	застосуванням ІКТ ; – творчий (нестандартний) підхід до реалізації педагогічного процесу із застосуванням ІКТ; – здатність створювати нововведення у педагогічному процесі.
Рефлексивний	– уміння аналізу власної діяльності; – аналіз та оцінка впливу застосування ІКТ на вихованців; – оцінка власної діяльності та планування подальших дій згідно одержаних результатів; – уміння адекватного оцінювання ефективності застосування ІКТ відповідно до поставленої мети.

Показники готовності до використання ІКТ було розподілено за чотирма ключовими критеріями: мотиваційним, когнітивно-операційним, креативним і рефлексивним. Такий поділ дозволяє комплексно охопити як особистісні установки педагогів, так і рівень їхніх знань, умінь, творчих здібностей та здатності до саморефлексії:

1. Мотиваційний критерій відображає внутрішні стимули педагога до використання ІКТ. Показники свідчать про наявність професійного інтересу, потреби в інноваційній діяльності, відкритості до нововведень та активної участі у розробці сучасних методик. Цей критерій вказує на важливість не лише технічних навичок, а й ціннісного ставлення до цифрових технологій.

2. Когнітивно-операційний критерій охоплює знання та вміння, необхідні для ефективного використання ІКТ в освітньому процесі. Зокрема, акцент зроблено на здатності інтегрувати нові технології в педагогічні стратегії, критично осмислювати досвід і прогнозувати наслідки застосування ІКТ. Такий підхід відповідає сучасним вимогам до професійної діяльності педагога як суб'єкта інформаційного суспільства.

3. Креативний критерій спрямований на виявлення здатності до нестандартного мислення та ініціювання нововведень. Показники цього критерію підкреслюють важливість творчого потенціалу педагога у поєднанні з ІКТ, що є особливо актуальним для позашкільної освіти, де велике значення мають нестандартні й інноваційні форми та методи роботи.

4. Рефлексивний критерій охоплює уміння аналізувати власну діяльність та оцінювати ефективність застосування ІКТ. Цей компонент є необхідним для професійного зростання педагога, формування усвідомленого підходу до ІКТ як до інструменту досягнення освітніх цілей і підвищення результативності педагогічної взаємодії.

Кожен з критеріїв може бути використаний як орієнтир під час розроблення інструментарію діагностики, визначення рівнів сформованості цифрової компетентності педагогів, а також при плануванні програм підвищення кваліфікації. Запропонована структура дозволяє не лише зафіксувати наявність готовності, але й виявити її сильні та слабкі сторони, що створює умови для цілеспрямованого розвитку цифрової компетентності у контексті професійного зростання.

Як відзначалося вище, процес формування готовності педагогів до використання ІКТ є тривалим, він відбувається в межах концепції «освіта протягом життя». На наш погляд, процес формування готовності педагогів до застосування ІКТ складається з 4 етапів (див. табл. 2)

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

Таблиця 2.

Етапи формування готовності педагогів до використання ІКТ

№ етапу	Назва етапу	Період	Основний зміст етапу
1	Пропедевтичний етап	Дошкільний та шкільний вік	– Оволодіння загальною інформаційною культурою та базовими цифровими компетентностями, – формування позитивного ставлення до комп'ютерної техніки та інновацій, – розвиток самостійного критичного мислення
2	Етап базової підготовки	Навчання у педагогічному ВНЗ	– Ознайомлення й початкове оволодіння спеціальним програмним забезпеченням та методиками застосування ІКТ в освіті, – формування мотивації до використання ІКТ в професійній діяльності – формування позитивної професійної самоідентичності
3	Етап професійного становлення	Період початку педагогічної діяльності	– Адаптація до цифрового середовища закладу позашкільної освіти; – початкове впровадження ІКТ у власну педагогічну практику; – усвідомлення та осмислення практичної доцільності ІКТ; – розвиток професійної рефлексії, впевненості у власних можливостях; – формування установки на подальший розвиток цифрової компетентності.
4	Етап професійного самовдосконалення	Період подальшої професійної діяльності	– Цілеспрямоване розширення та поглиблення цифрових компетентностей педагога; – впровадження інноваційних ІКТ-рішень відповідно до освітніх потреб; – участь у професійних спільнотах і підвищення кваліфікації у сфері ІКТ; – систематичний аналіз та вдосконалення власної практики використання ІКТ; – усвідомлене позиціонування себе як суб'єкта інноваційної освітньої діяльності.

Представлена таблиця відображає поетапний процес формування готовності педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності. Кожен з етапів має свої завдання, змістові характеристики та педагогічну значущість у загальному процесі становлення цифрової компетентності педагога й зокрема готовності до використання ІКТ. Розглянемо ці етапи.

Пропедевтичний етап охоплює дошкільний і шкільний періоди розвитку особистості. На цьому етапі закладаються основи інформаційної культури й цифрових компетентностей, формується початкове уявлення про роль технологій у повсякденному житті, набуваються базові навички роботи з цифровими пристроями, розвивається позитивне ставлення до ІКТ як до засобу пізнання, спілкування та самовираження. Водночас у процесі пізнавальної діяльності поступово формуються важливі особистісні якості, що згодом впливають на готовність до використання ІКТ у професійній сфері: пізнавальна активність, цілеспрямованість, упевненість у собі, відкритість до нового, аналітичне та критичне мислення. Незважаючи на відсутність професійної спрямованості, саме цей період створює фундамент для майбутньої здатності до оволодіння ІКТ у педагогічному контексті.

Етап базової підготовки відбувається під час здобуття вищої педагогічної освіти. Він включає ознайомлення з основами використання ІКТ в освітньому процесі, початкове оволодіння спеціалізованим програмним забезпеченням, засвоєння дидактичних підходів до застосування цифрових технологій. Водночас на цьому етапі формується мотивація до використання ІКТ у майбутній професійній діяльності, розвивається професійна самоідентичність, упевненість у здатності реалізовувати освітні цілі за допомогою ІКТ, а також адекватна самооцінка як важлива передумова професійної самореалізації. У педагогів, які не мають педагогічної освіти, наприклад, частини педагогів позашкільля, даний етап формування готовності до використання ІКТ пропущений, що має бути компенсовано на наступному етапі.

Етап професійного становлення охоплює період перших років педагогічної діяльності у закладі позашкільної освіти. Молодий педагог уперше стикається з необхідністю інтеграції цифрових технологій у власну практику в умовах реального освітнього середовища. Відбувається адаптація до цифрової інфраструктури закладу, пошук ефективних форм і методів використання ІКТ відповідно до конкретної спеціалізації, розвиток професійної рефлексії та усвідомлення значущості ІКТ у забезпеченні якості та ефективності освітнього процесу. Треба відзначити, що деякі педагоги не одразу вдаються до застосування ІКТ. У такому випадку даний етап формування готовності до використання ІКТ фактично відкладається до моменту, коли педагог буде готовий розпочати застосування ІКТ у власній педагогічній діяльності.

Етап професійного самовдосконалення настає через кілька років після початку активного застосування ІКТ і характеризується активною позицією педагога щодо поглиблення і розширення власної цифрової компетентності. Це передбачає не лише застосування наявних знань і навичок, але й активне освоєння нових ІКТ-інструментів, впровадження інноваційних цифрових рішень, участь у формальних і неформальних формах підвищення кваліфікації, професійних об'єднаннях, тематичних семінарах тощо. На цьому етапі педагог демонструє усвідомлену інтеграцію ІКТ у всі аспекти професійної діяльності, здатність до систематичної рефлексії та адаптації до змін цифрового середовища.

Таким чином, формування готовності педагогів до використання ІКТ у професійній діяльності є багаторівневим і динамічним процесом, що розгортається у часовій перспективі – від загального інформаційного розвитку до свідомого й стійкого впровадження технологій в освітню практику.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. У рамках дослідження було обґрунтовано структуру готовності педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій, яка включає три взаємопов'язані компоненти: психологічний, інформаційний та методичний. Кожен із них має внутрішню структуру і

виступає складовою забезпечення реалізації ключових функцій педагога – навчання й виховання, комунікації, оцінювання та професійного розвитку.

Визначено систему критеріїв і показників сформованості готовності до використання ІКТ, що дозволяє здійснювати цілеспрямовану діагностику та моніторинг рівня цифрової готовності педагогічних працівників. До таких критеріїв віднесено мотиваційний, когнітивно-операційний, креативний та рефлексивний.

Описано чотири етапи формування готовності педагогів до використання ІКТ у професійній діяльності: пропедевтичний, базової підготовки, професійного становлення та самовдосконалення. Таке поетапне бачення забезпечує цілісне розуміння процесу розвитку цифрової компетентності педагога на засадах освіти протягом життя.

Розроблена модель має універсальний характер: хоча вона базується на дослідженні умов позашкільної освіти, її положення можуть бути застосовані для різних ланок освіти.

У подальших дослідженнях планується на основі запропонованої моделі розробити інструменти для оцінювання рівня готовності педагогів до використання ІКТ, а також визначити ефективні форми, формати та зміст програм підвищення кваліфікації, спрямованих на розвиток усіх складових цієї готовності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu [Електронний ресурс]. С. Redecker. *Publications Office of the European Union*. 2017. Режим доступу: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466>. Назва з екрана. Дата звернення: 25.06.2025.
2. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers [Електронний ресурс]. UNESCO. Режим доступу: <https://www.unesco.org/en/digital-competencies-skills/ict-cft>. Назва з екрана. – Дата звернення: 25.06.2025.
3. ISTE. ISTE Standards for Educators [Електронний ресурс]. *International Society for Technology in Education*. Режим доступу: <https://www.iste.org/standards/for-educators>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 25.06.2025
4. Національна рамка цифрової компетентності педагогічних працівників [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2900-2629_frame_pedagogical.pdf. Дата звернення: 25.06.2025.
5. Спірін О. М., Іванова С. М., Франчук Н. Є., Кільченко А. В. Основні складники цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти України. *Вісник кафедри ЮНЕСКО. Неперервна професійна освіта XXI століття*. 2024. Т. 2, № 10. С. 91–103. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0007](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0007).
6. Морзе Н. В., Буиницька О. П. Підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників – ключова вимога якості освітнього процесу. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 59, № 3. С. 189–200. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v59i3.1667>.
7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
8. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
9. Плахотнюк Н.П. Критерії та показники рівня готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності. *Збірник наукових праць Слов'янського державного педагогічного університету*. Ч. II. (5). pp. 181-191. 2010

REFERENCES

1. Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Publications Office of the European Union. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466>
2. UNESCO. (n.d.). *ICT Competency Framework for Teachers*. <https://www.unesco.org/en/digital-competencies-skills/ict-cft>
3. International Society for Technology in Education. (n.d.). *ISTE Standards for Educators*. <https://www.iste.org/standards/for-educators>
4. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. (n.d.). *National Digital Competence Framework for Teachers*. https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2900-2629_frame_pedagogical.pdf
5. Spirin, O. M., Ivanova, S. M., Franchuk, N. Ye., & Kilchenko, A. V. (2024). Osnovni skladnyky tsyfrovoy kompetentnosti naukovykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy. *Visnyk kafedry YuNESKO. Neperervna profesiina osvita XXI stolittia*, 2(10), 91–103. [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0007](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0007)
6. Morze, N. V., & Buinytska, O. P. (2017). Pidvyshchennia rivnia informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv – kliuchova vymoha yakosti osvitnoho protsesu. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 59(3), 189–200. <https://doi.org/10.33407/itlt.v59i3.1667>
7. Dychkivska, I. M. (2004). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: Navchalnyi posibnyk. Akademvydav.
8. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2020, September 30). *Pro deiaki pytannia derzhavnykh standartiv povnoi zahalnoi serednoi osvity (Postanova № 898)*. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
9. Plakhotniuk, N. P. (2010). Kryterii ta pokaznyky rivnia hotovnosti maibutnikh uchyteliv do innovatsiinoi diialnosti. Zbirnyk naukovykh prats Slovianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. *Chastyna II (5)*, 181–191.